

Az aranyszablyával teljesül egy álom

A geszterédi fegyver másolatának elkészítése hatalmas szakmai kihívás a mesteremberek számára.

GESZTERÉD, BUDAPEST. Az 1927-ben előkerült geszterédi honfoglalás kori sár a mai napig a korszak egyik legjelentősebb temetkezése a hányattatott sorsa ellenére is. A leleteket sertések túrták ki a földből, majd az odaözönló helyiek hordták szét, akiktól a csendőrség gyűjtötte be, amit tudott. A múzeumba került tárgyaknál sokkal több lelet lehetett egykor a sírban. A leghíresebb darabja az a töredékeiben ránk maradt szablya, amit rendkívül finoman cizellált palmettamintás aranylemezei a korszak legkiemelkedőbb ötvösművészeti emlékei közé emelnek.

Egykori teljességében

A 2015-ben megalakult Geszterédi Aranyszablya Társaság célul tűzte ki az aranyszablya másolatának elkészítését. A pengét a Nyíregyházán élő Szabó István fegyverkovács készítette el, a további munkálatok elvégzésére, illetve összehangolására a Budapesten élő Strohmayr Ádám ötvös-cizellőrt kérte fel a társaság.

Mit érzett vajon akkor, amikor felkérték, hogy vegyen részt a szablya másolatának megalkotásában? - kérdeztük a 31 esztendőszakembertől.

- Kimondhatatlan boldogság fogott el, hiszen ezzel a felkéréssel egy gyermekkori álmom válik valóra. Kisgyermekkorom óta foglalkozom a honfoglalás kori ötvösművészettel és tárgyi kultúrával. Úgy érzem, mintha e feladatot

rám szabták volna, amelyre mostanra értem meg. Ötvös szemmel nézve az aranyszablya megtalált leletei a legfinomabban cizellált honfoglalás kori emlékek közé tartoznak, így azok lemásolásához rendkívül jó szakmai alapot jelent a mikrocizellálás terén szerzett gyakorlatom. A szablya több verete töredékesen maradt ránk. A honfoglalás kori mintakincs szerkesztési rendszerének feltárására irányuló eddigi kutatásaim gyakorlatilag a töredékek kiegészítéséhez szükséges előtanulmányoknak tekinthetőek. A veretes szablyák szerkezeti sajátosságaival is sokat foglalkoztam korábban, ezek közül kiemelném a Magyar-Turán Alapítvány felkérésére készült karosi II/52-es szablyarekonstrukciót, aminek készítése során szerzett tapasztalataimról a Hadak Útján konferencián tartottam előadást 2016-ban. A geszterédi szablya kutatása még ennél is több tudományos újdonságot tartogatott.

- Azért is megtiszteltetés számomra e munka, mert a fegyver újraalkotásával nem csupán a tudományt, hanem a geszterédieket, sőt, a hazámat is szolgálhatom. A geszterédi szablya maradványai mai, töredékes állapotukban is imponzans látványt nyújtanak. A rekonstrukció elkészítésével arra is lehetőség nyílik, hogy a fegyvert egykori teljességében és pompájában csodálhassák meg az érdeklődők. Hazánkban honfoglalás kori aranyszabla rekonstrukció még nem készült, ilyen szempontból is kiemelt jelentőségű e munka.

Strohmayr Ádámot szakértőként először arra kérte fel Rácz János, a Geszterédi

A karosi kard rekonstrukciójához hasonlóan szép lesz a geszterédi aranyszablya másolata is FOTÓ: SZABÓ GERGELY

Aranyszablya Társaság elnöke és a Jós András Múzeum, hogy mint ötvös állapítsa meg néhány aranyozott ezüstlemezzel, vajon milyen célt szolgálhattak. Korábban ugyanis felvetődött, hogy egy tarsolylemez részei voltak a töredékek, de aztán elvetették ezt a gondolatot a szakemberek.

Részletről részletre

- A megoldáshoz egy csupán 3-4 négyzetmilliméteres részlet vezetett. Az utalt ugyanis egy olyan irányváltásra a töredékekből rekonstruálható hálós díszítésben, amelynek biztos voltam benne, hogy a tárgy formájára visszavezethető oka van. Miután megtaláltam két lemezdarabnak a néhány mm hosszúságban összeillő töréscsücsét, már tudtam, hogy a szablyahüvely szabad végét lezáró egykori koptatónak a töredékeit

tartom a kezemben. Ezt követően egy díszítetlen - korábban halotti szemfedőnek tartott - ezüstlemezzel és egy mára elveszett, egy régi fotóról ismert töredékről sikerült kimutatnom, hogy szintén e tárgy részét képezték egykor.

A szablya díszítése hatalmas kihívás. Mi mindenre kell ügyelni a munkálatok során? - tettük fel az újabb kérdést Strohmayr Ádámnak.

- Cizellőként szerzteágazó a munkám: készítek csatajeleneteket, családi címereket, egyedi ékszereket, az eddigi tevékenységem fő vonala azonban a honfoglalás kori tárgymásolatok készítése. Az aranyszablya rekonstrukciójának elkészítése technikailag is nagy és izgalmas kihívás. A markolatgomb kidolgozásakor például - a szerszámot több irányban domborodó felületen vezetve - rendkívül finom, alig 1-2 milliméteres

íveket kell beponcolni, hibázní pedig nem lehet.

- A levélszéleken futó rovatkólás, a sraffozás is nagy rutint kíván, mivel milliméterenként akár 5-6 párhuzamos vonalat is be kell kalapálni, törekedve arra, hogy egyenletes távolságok legyenek e vonalak között. A legnagyobb kihívást azonban a fegyver ránk maradt elemeinek kiegészítése, illetve azok egykori pontos helyzetének meghatározása jelenti. Utóbbiakhoz jól kell ismerni a korabeli leleteket és a mintakincs szerkesztésére jellemző stílusjegyeket, szabályokat is.

- Egykor a pengéhez készítették a keresztvasat, majd azokhoz faragták a tokot és a markolatot. Ezek bőroázése után került az ötvöshöz a szerkezetkész fegyver, hogy elkészítse a vereteit. Ahhoz, hogy mérhető rekonstrukciót készíthessünk a geszteré-

di szablyáról, visszafelé kell dolgoznunk, hiszen csak a ránk maradt veretek méreteit ismerjük, a töredékesen előkerült, mára elveszett pengéről is csak közel száz éves fotók árulkodnak, a hüvely és a markolat paramétereire pedig csak következtetni tudunk. A szerkezeti elemek összefüggéseinek vizsgálatához térbeli modelleket készítettem, amik számos új elképzelésemet alátámasztották. A korábban függesztőfülnék tartott lemezek egykor a hüvely színoldalát díszítő pántok voltak, s ezekből eredetileg 3 darabbal több lehetett, egy eddig pontosan meg nem határozott, palmettamintás aranylemeze pedig a két függesztőfülnék egyikének sarka volt. A korábbi elképzelésekkel ellentétben tehát nem 2, hanem 8 palmettadisztes veret ékíthette a hüvelyt.

Összehangolják a munkát

- Több szakember is részt vesz a szablya másolatának elkészítésében, például Püspök Zoltán és Csibi Veronika, hiszen a gyakorlati megvalósítás terén én csak a cizellőri munkára, vagyis a veretek finommívű díszítésére vállalkoztam. A kollégákkal menet közben folyamatosan tartom a kapcsolatot, hiszen össze kell hangolni a legpróbb technikai részleteket is. A vírusjárvány miatt nehéz megközelíteni, hogy mikor leszünk teljesen készen a szablyával, ebben az évben mindenképpen szeretnénk befejezni.

M. MAGYAR LÁSZLÓ
laszlo.magyar@kelet.hu

Látogasson el hírportálunkra!

SZON.hu

A járvánnyal kapcsolatos folyamatosan frissülő, hiteles információk:

SZON.hu

Honfoglaló harcosnak öltözött a farsangon

GESZTERÉD, BUDAPEST. Kíváncsiak voltunk arra is, hogyan alakult ki a Strohmayr Ádám cizellőrből a múlt iránti tisztelet és hódolat.

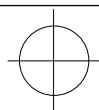
- Óvodás koromban azt mondogattam, hogy vadász vagy lovag leszek, édesapám még íjat is faragott nekem. Aztán 1996-ban bemutatták a Honfoglalás című filmet, ami végképp felkeltette érdeklődésemet a korszak iránt. Egyébként az Árpádot alakító Franco Nero fején lévő süveg központi díszén a geszterédi szablya legemblematisabb motívuma látható, amit a Geszterédi Aranyszablya Társaság is a logójának választott, így ha közvetve is, de közel két és fél évtizedes kapcsolat van az aranyszablyával. Édesapám fiatalként régészszakorokba járt, foglalkoztatta a magyarság korai történelme is, így aztán oda-vissza „fertőztük” egymást. Szekszárdon elsős kiskisiskolásként a farsangon már honfoglaló harcosnak öltöztem. Annyira magával ragadott a honfoglalás kori kultúra iránti érdeklődésem, hogy széthajtott kenőcsös tu-

bushból nyomkodtam magamnak kifogyott golyóstollal és tompa ceruzákkal tarsolylemez és vereteiket.

Vendégségben Nyíregyházán

- Aztán technikát váltottam, poncolni kezdtem vékony rézlemezeket, amelyekhez édesapám eszközöket is készítettem, támogatva ezt a hobbimat. Versenyszerűen íjászokdtam is közel egy évtizedig. Középkiskolásként a Tolna Megyei Népművészeti Egyesület rendezvényein kalapálgattam a lemezeket. Sokat tanultam Kerti Eszter népi iparművészttől és Szabó István fegyverkovácsától. István többször is meghívott magához Hajdúböszörménybe majd Nyíregyházára. Sok tapasztalatot szereztem nála, számos közös alkotásunk született - mesélte Strohmayr Ádám, aki érettségi után egy évig Pécsen az egyetemen történezhallgató volt, de aztán ott hagyta, hogy cizellőrné tanuljon Molnár László székesfehérvári ötvös-cizellőrmesternél. Az ő tanításai által vált lelkes amatőrből szakemberré.

MML

KELET
5

oldal Black Cyan Magenta Yellow